

4.3.2. Pracovní doba pedagogických pracovníků

Daná problematika je jedna z nejvíce rozporuplných oblastí a současně třecích ploch mezi vedoucími a řadovými pedagogickými pracovníky ve školách a školských zařízeních. Jelikož je činnost pedagogického pracovníka zásadně odlišná od pracovních činností jiných zaměstnanců v pracovním poměru, existuje poměrně specifická právní úprava pro tyto zaměstnance. Především pak oblast pracovní doby je řešena výrazně odlišně než ve všech jiných případech.

Specifičnost této úpravy spočívá především v rozdělení pracovní doby na dobu tzv. přímé pedagogické činnosti a na dobu tzv. prací souvisejících s touto činností. Množství nesrovnalostí v dané problematice pak spočívá hlavně ve dvou „nešvarech“ vzniklých v právní úpravě. Prvním nešvarem je poměrně velké množství právních předpisů, které do dané problematiky vstupují. Tento nešvar je ještě umocněn tím, že jsou některé oblasti řešeny jak obecným právním předpisem, tak i předpisem speciálním. To může zvláště u osob, které vykonávaly pracovní činnosti i mimo oblast školství přinášet poměrně značné problémy. Jde především o to, že je takováto právní úprava pro řadové zaměstnance poměrně složitě akceptovatelná, neboť je značně nepřehledná. Musíme totiž předpokládat, že pro osoby bez právního vzdělání je těžce pochopitelné, který právní předpis a kdy má přednost.

Druhým nešvarem pak je samotná nejednoznačnost, kdy místo taxativního vymezení některých termínů v právních předpisech je často použito ne zcela právně korektních termínů, jako je například, obvykle, apod. To může vést opět k nejednoznačnosti především výkladové.

Uvedené nešvary pak mohou ve svém důsledku vést k asi nejvíce zásadním problémům, se kterými se v oblasti pracovního práva setkáváme. Konflikty v této oblasti totiž velmi často vedou k řešení personálním. To ve svém důsledku může vést až k soudním sporům, kdy nezřídka je díky této „vágní“ právní úpravě dáno za pravdu straně pedagoga. Škola pak musí nést následky finanční, což opět vede k situacím, kdy lépe než by se ředitelé „vrhali“ do těchto sporů, raději pedagogickým pracovníkům tolerují mnohdy i významné prohřešky ve věci např. nedodržování pracovní doby.

Co je ovšem nejhorší, na daný stav může zřejmě nejvíce doplatit vzdělávaná mládež, která je svědkem ne vždy „profesionálního“ dodržování obvyklých pracovních návyků ze strany pedagogů.

Závěrem této vsuvky chceme ale dodat, že uvedené situace nejsou nijak dominantní, a že jsme si vědomi toho, že převážná část pedagogů vykonává svou práci dobře a svědomitě, a to i z hlediska dodržování pracovní doby. Naším cílem bylo především upozornit na ne zcela korektní legislativní řešení dané problematiky.

Nyní si již pojdme probrat jednotlivé legislativní úpravy, které se odlišují od obecné úpravy pro pracovní dobu. Jednotlivá probíraná ustanovení si uvedeme v tabulce níže. Pro pozorného čtenáře jistě nebude problém rozlišit, že se budeme pohybovat v hned několika různých právních předpisech. Ty budou vždy u daného ustanovení označeny.

Tabulka č. 12: Specifická právní úprava týkající se pracovní doby pedagogických pracovníků

Ustanovení právních předpisů	Obsah (případně význam) ustanovení	Řešená oblast
Pracovní doba obecně		
§ 22a odst. 1 ZOPP	Pedagogičtí pracovníci vykonávají v pracovní době a) přímou pedagogickou činnost, b) práce související s přímou pedagogickou činností.	Rozdělení pracovní doby
§ 22a odst. 2 ZOPP	Pedagogický pracovník je povinen být na pracovišti zaměstnavatele v době stanovené rozvrhem jeho přímé pedagogické činnosti, v době stanovené rozvrhem jeho dohledu nad dětmi a žáky, v době zastupování jiného pedagogického pracovníka a v případech, které stanoví v souladu se zákoníkem práce zaměstnavatel.	
§ 22a odst. 3 ZOPP	Jde-li o výkon jiné práce než podle odstavce 2, vykonává pedagogický pracovník sjednanou práci v pracovní době, kterou si sám rozvrhuje, a na místě,	

	<p>které si sám určí. Náklady, které pedagogickému pracovníkovi vzniknou výlučně v souvislosti s výkonem práce na jiném místě než na pracovišti zaměstnavatele podle věty první, se nepovažují za náklady vzniklé v souvislosti s výkonem závislé práce, a není-li dohodnuto jinak, hradí je pedagogický pracovník.</p>	
§ 96 odst. 1 ZP	<p>Zaměstnavatel je povinen vést u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce</p> <p>a) odpracované</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. směny, 2. práce přesčas, 3. další dohodnuté práce přesčas, 4. noční práce, 5. doby v době pracovní pohotovosti, <p>b) pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel.</p>	
§ 96 odst. 2 ZP	<p>Na žádost zaměstnance je zaměstnavatel povinen umožnit zaměstnanci nahlédnout do jeho účtu pracovní doby nebo evidence pracovní doby a do jeho účtu mzdy a pořizovat si z nich výpisy, popřípadě stejnopisy na náklady zaměstnavatele.</p>	
Přímá pedagogická činnost		
§ 23 odst. 1 ZOPP	<p>Týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti stanoví ředitel školy pedagogickému pracovníkovi na období školního vyučování nebo na pololetí školního vyučování. Ředitel školy s celoročním provozem a ředitel zařízení</p>	

	sociálních služeb stanoví rozsah hodin přímé pedagogické činnosti na období kalendářního roku.	
§ 23 odst. 2 ZOPP	Ředitel školy zřizované ministerstvem, krajem, obcí a svazkem obcí stanoví týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti podle prováděcího právního předpisu ¹ . Při sjednání kratší než stanovené týdenní pracovní doby se úměrně tomu sníží rozsah přímé pedagogické činnosti.	
§ 3 odst. 3 PŘ ²	Při rozvržení pracovní doby do směn rozvrhne ředitel školy nebo školského zařízení současně též přímou pedagogickou činnost.	
§ 3 odst. 4 PŘ	Je-li s pedagogickým pracovníkem dohodnuta ³ jiná doba k jeho seznámení s rozvržením pracovní doby do směn, oznámí mu ředitel školy nebo školského zařízení toto rozvržení pracovní doby nejpozději 3 dny předem; v případě změny v rozvržení přímé pedagogické činnosti mu to oznámí zpravidla 3 dny předem.	
§ 3 odst. 5 PŘ	V evidenci odpracované pracovní doby ⁴ se uvádí též počet hodin přímé pedagogické činnosti vykonaných nad týdenní rozsah hodin stanovený ředitelem školy nebo	

¹ [Nařízení vlády č. 75/2005 Sb.](#), o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

² Pracovní řád

³ § 84 zákoníku práce (zkrácené úvazky)

⁴ § 96 zákoníku práce (povinnost vést evidenci odpracované doby)

	školského zařízení.	
§ 23 odst. 3 ZOPP	Ředitel školy nebo ředitel zařízení sociálních služeb může nařídit pedagogickému pracovníkovi konání přímé pedagogické činnosti nad jemu stanovený rozsah nejvýše v rozsahu 4 hodin týdně, další hodiny s ním může dohodnout.	
§ 23 odst. 4 ZOPP	Za přímou pedagogickou činnost nad rozsah hodin stanovený ředitelem školy nebo zařízením sociálních služeb se považuje vykonaná přímá pedagogická činnost podle odstavce 3 i v případě, že pedagogický pracovník nesplnil ředitelem stanovený týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti vyplývající z týdenního rozvrhu přímé pedagogické činnosti, protože v době, která se posuzuje jako výkon práce ⁵ , přímou pedagogickou činnost nevykonával. U pedagogických pracovníků s kratší pracovní dobou je přímou pedagogickou činností nad stanovený rozsah přímá pedagogická činnost přesahující týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti odpovídající stanovené týdenní pracovní době ⁶ ; těmto pedagogickým pracovníkům není možné konání přímé pedagogické činnosti nad stanovený rozsah nařídit.	
K DANÉMU PŘEHLEDU JE POTŘEBNÉ PŘIŘADIT TABULKU NÁSLEDUJÍCÍ, KTERÁ ROVNĚŽ OBSAHUJE USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍ SE PŘÍMÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI		

⁵ § 348 zákoníku práce (specifikace pracovní doby)

⁶ § 79 zákoníku práce (stanovení týdenní pracovní doby)

Další práce související s přímou pedagogickou činností

§ 3 odst. 1 písm. b) PŘ	další práce související s přímou pedagogickou činností dohodnuté s pedagogickým pracovníkem, například příprava na přímou pedagogickou činnost, příprava učebních pomůcek, hodnocení písemných, grafických a jiných prací žáků a dále práce, které vyplývají z organizace vzdělávání a výchovy ve školách a školských zařízeních, jako je dohled nad dětmi a nezletilými žáky (dále jen "žáci") ve škole a při akcích organizovaných školou, spolupráce s ostatními pedagogickými pracovníky, s výchovným poradcem, se školním metodikem prevence, s metodikem informačních a komunikačních technologií, spolupráce se zákonnými zástupci žáků, odborná péče o kabinety, knihovny a další zařízení sloužící potřebám vzdělávání, výkon prací spojených s funkcí třídního učitele a výchovného poradce, účast na poradách svolaných vedoucím zaměstnancem školy nebo školského zařízení, studium a účast na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.	
§ 3 odst. 2 PŘ	Nejde-li o výkon přímé pedagogické činnosti, může pedagogický pracovník vykonávat práci i na jiném s ním dohodnutém místě	

Jako velmi vhodného pomocníka v dané oblasti pak považujeme právní výklad vydaný MŠMT, na základě kterého se dá postupovat v prakticky libovolném možném nastalém případě v dané problematice⁷.

Poměrně zásadním právním předpisem, na základě kterého se jednotlivým pracovníkům stanovuje rozsah přímé pedagogické činnosti, je [Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů](#). I z tohoto důvodu a především proto, aby nevznikl zmatek, nebyla příslušná ustanovení tohoto předpisu uvedena v předchozí tabulce. Samotným zmiňovaným nařízením vlády se bude zabývat v tabulce níže.

Tabulka č. 13: Ustanovení Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení	Obsah (případně význam) ustanovení	Řešená problematika
Obecná ustanovení		
§ 1	Toto nařízení se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí a dobrovolným svazkem obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství	Předpis je směrodatný pouze pro veřejné školy
§ 2 odst. 1	Rozsah hodin přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti je stanoven v příloze k tomuto nařízení.	Odkaz na samotné časové dotace
§ 2 odst. 2	Učiteli vyučujícím všechny předměty v	Soulad s ŠVP

⁷ Uvedený právní výklad naleznete [zde](#).

	ročníku, ve kterém je počet hodin podle schválených školních vzdělávacích programů nižší než počet hodin přímé pedagogické činnosti stanovené v příloze k tomuto nařízení, stanoví ředitel školy týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle schváleného školního vzdělávacího program	
§ 2 odst. 3	Týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti lze rozvrhnout nerovnoměrně na jednotlivé týdny tak, aby nebyl překročen průměrný stanovený týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti za období nejdéle 5 po sobě následujících měsíců.	Nerovnoměrné rozvržení přímé pedagogické činnosti
§ 2 odst. 4	U právnické osoby, která vykonává činnost více druhů škol, se stanoví týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti ředitele školy a jeho zástupce podle vykonávané činnosti školy, u které je v příloze k tomuto nařízení stanovena přímá pedagogická činnost nejnižší.	Postup v případě vedoucích pracovníků ve školách řídicích více druhů škol
§ 2 odst. 5	Pedagogický pracovník, který zastupuje vedoucího pedagogického pracovníka v plném rozsahu alespoň 4 po sobě následujících týdnů, vykonává od začátku pátého týdne přímou pedagogickou činnost v týdenním rozsahu stanoveném pro zastupovaného pedagogického pracovníka.	Dlouhodobá (déle než 4 po sobě následující týdny) zastoupení vedoucího pedagogického pracovníka
Specifika některých pedagogických profesí		
§ 2 odst. 6	Do týdenního rozsahu přímé	Učitelé VOŠ

	pedagogické činnosti učitelů vyšších odborných škol může ředitel školy započítat až 3 hodiny konzultační činnosti týdně.	
§ 2 odst. 7	Do týdenního rozsahu přímé pedagogické činnosti trenéra může ředitel školy započítat až 4 hodiny trenérské činnosti na soutěži žáků nebo studentů.	Trenéři
§ 2 odst. 8	Pedagogickému pracovníkovi základní umělecké školy, který vykonává činnost učitele individuální, skupinové nebo kolektivní výuky, stanoví ředitel školy týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle vykonávané činnosti, která u něj převažuje. V případě stejného podílu stanoví týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle výuky, u které je v příloze k tomuto nařízení stanovena přímá pedagogická činnost nejnižší	Učitelé ZUŠ
Možnosti snížení týdenního rozsahu přímé pedagogické činnosti		
§ 3 odst. 1	Pedagogickému pracovníkovi, který není jmenován do funkce zástupce ředitele školy, ale řídí některou ze škol, jejíž činnost daná právnická osoba vykonává, může ředitel školy snížit týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti až do výše stanovené tímto nařízením pro zástupce ředitele školy, kterou řídí.	Neformální zástupce ředitele
§ 3 odst. 2	Učiteli vyučujícím předmět v cizím jazyce ve škole, která na základě povolení Ministerstva vyučuje vybrané předměty v	Učitelé vyučující předmět v cizím vyučovacím jazyce

	cizím jazyce, může ředitel školy snížit rozsah přímé pedagogické činnosti až o 3 hodiny týdně. To neplatí pro výuku cizích jazyků.	
§ 3 odst. 3	<p>Učiteli - výchovnému poradci se snižuje týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti</p> <p>a) v základní a střední škole s počtem žáků</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. do 150 o 1 hodinu týdně, 2. do 250 o 2 hodiny týdně, 3. do 550 o 3 hodiny týdně, 4. do 800 o 4 hodiny týdně, 5. nad 800 o 5 hodin týdně, <p>b) v základní škole speciální s počtem tříd</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. do 7 o 1 hodinu týdně, 2. do 12 o 2 hodiny týdně, 3. nad 12 o 3 hodiny týdně. 	Výchovní poradci
§ 3 odst. 4	<p>Učiteli - metodikovi informačních a komunikačních technologií se snižuje týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti s počtem žáků nebo studentů ve škole</p> <ol style="list-style-type: none"> a) do 50 o 1 hodinu týdně, b) do 150 o 2 hodiny týdně, c) do 300 o 3 hodiny týdně, d) do 500 o 4 hodiny týdně, e) nad 500 o 5 hodin týdně. 	Metodik ICT
§ 3 odst. 5	Je-li pověřeno výkonem funkce metodika informačních a komunikačních technologií nebo výchovného poradce více pedagogických pracovníků, sníží se	Více výchovných poradců anebo metodiků ICT

	každému z nich rozsah přímé pedagogické činnosti podle ředitelem školy přiděleného počtu žáků nebo tříd.	
§ 3 odst. 6	Vykonává-li funkci metodika informačních a komunikačních technologií nebo výchovného poradce ředitel školy nebo zástupce ředitele školy, sníží se jim týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle odstavců 3 a 4, nejvýše však do poloviny týdenního rozsahu stanoveného pro ředitele školy nebo zástupce ředitele školy v příloze k tomuto nařízení.	Postup, jestliže je výchovným poradcem anebo metodikem ICT ředitel školy anebo jeho zástupce
Počet tříd rozhodný pro stanovení přímé pedagogické činnosti		
§ 4 odst. 1	Do počtu tříd rozhodného pro stanovení týdenního rozsahu přímé pedagogické činnosti se započítávají a) řediteli školy a jeho zástupci třídy, studijní skupiny, oddělení, kurzy, výchovné skupiny a speciálně pedagogické centrum, b) řediteli základní umělecké školy, konzervatoře, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a střední odborné školy s výtvarnými obory a jeho zástupci 24 vyučovacích hodin týdně jako jedna třída.	Započítávání tříd do přímé pedagogické činnosti
§ 4 odst. 2	Je-li ve škole ustanoveno více zástupců ředitele, stanoví se každému z nich týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle jím přiděleného počtu tříd podle odstavce 1.	Postup v případě více zástupců ředitele
Společná ustanovení		

§ 5 odst. 1	Pedagogickému pracovníkovi právnické osoby, která vykonává činnost více druhů škol, stanoví ředitel školy týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle vykonávané činnosti, která u něj převažuje. V případě stejného podílu stanoví týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti podle školy, u které je v příloze k tomuto nařízení stanovena přímá pedagogická činnost nejnižší	Pedagogická činnost učitele ve více druzích škol u jedné právnické osoby
§ 5 odst. 2	Vykonává-li pedagogický pracovník současně více činností podle § 3 odst. 3 a 4 (výchovní poradce, metodik ICT), snižuje se mu týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti za každou tuto činnost zvlášť.	Souběh více činností pedagoga (výchovní poradce, metodik ICT)

Pro výsledné doplnění celé problematiky na závěr uvádíme vzorový příklad směrnice k pracovněprávním vztahům ke škole⁸. Ta samozřejmě obsahuje i témata, která budou probírána i v následujících kapitolách, proto doporučujeme její nastudování v souladu s probíranými kapitolami. Tu lze surčitými obměnami aplikovat i v jednotlivých konkrétních školách. Pro doplnění ještě připomínáme, že problematika pracovního řádu jako takového je závazná pouze v případě škol veřejných.

⁸ Uvedená směrnice k dispozici [zde](#)